

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 15.9.2006
COM(2006) 508 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE
A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK**

**a környezetvédelmi szempontoknak a közös agrárpolitikába történő integrálása nyomon
követését szolgáló agrár-környezetvédelmi mutatók kialakításáról**

SEC(2006) 1136

1. BEVEZETÉS

Ez a közlemény azért jött létre, hogy a Bizottság beszámoljon a környezetvédelmi szempontok közös agrárpolitikába (KAP) való integrálásának nyomon követését szolgáló mutatók kidolgozásával kapcsolatban elvégzett munkáról.

Bemutatja az agrár-környezetvédelmi mutatók kidolgozásának politikai hátterét, elemzi az ilyen mutatók kidolgozásának szükségességét a KAP jelenlegi reformja keretében, áttekinti a mutatók kidolgozásában eddig elért haladást, és meghatározza a jövő nagyobb kihívásait, ahogy az elvégzendő munka szakaszait is. Mindezen tényezők alapján a Bizottság úgy véli, hogy a szakpolitikai igénynek való megfelelés érdekében a környezetvédelmi szempontoknak a közös agrárpolitikába történő integrálása nyomon követésére szolgáló információs rendszert tovább kell fejleszteni, meg kell erősíteni és egységesíteni kell, ami leginkább úgy vihető véghez, ha egy állandó és végleges megoldás jön létre a rendszer kezelésére.

E közleményhez tartozik egy bizottsági munkadokumentum, amely részletesebben ismerteti az agrár-környezetvédelmi mutatók kidolgozása és összeállítása terén eddig elvégzett munkát, a főbb eredményeket, és további adatokkal egészíti ki az ebben a közleményben vázolt javaslatokat.

2. AZ AGRÁR-KÖRNYEZETVÉDELMI MUTATÓK KIDOLGOZÁSÁNAK POLITIKAI HÁTTERE

Az 1998. júniusi cardiffi Európai Tanács vetette fel azt a gondolatot, hogy a Közösség valamennyi politikájába be kell építeni környezetvédelmi megfontolásokat. Hangsúlyozta az egyes gazdasági ágazatok – így a mezőgazdaság – környezeti hatásának mérésére alkalmas mutatók kidolgozásának jelentőségét, és felvetette a környezetvédelmi megfontolások integrálásának nyomon követését.

Az 1999. decemberi helsinki Európai Tanács fogadta el a környezetvédelmi szempontoknak a KAP-ba való integrációjára vonatkozó stratégiát. Ez a stratégia a vizek, a területhasználat, a talaj, az éghajlatváltozás, a levegőminőség, a tájvédelem és a biodiverzitás kapcsán tűz ki integrációs célokat, valamint leszögezi, hogy a mezőgazdaság hosszú távú fenntarthatóságához alapvető a természeti erőforrások megőrzése. Következtetéseiben a Tanács rendszeres jelentéstételt kért az agrár-környezetvédelmi mutatók alapján a környezetvédelmi szempontok integrációjáról.

A göteborgi Európai Tanács (2001. júniusi ülésén) támogatását adta az EU fenntartható fejlődési stratégiájához¹, amely előírja, hogy a szakpolitikák gazdasági, társadalmi és környezeti hatásait mindig figyelembe kell venni döntéshozatalkor. Szintén elfogadta a 2001. áprilisi Mezőgazdasági Tanács következtetéseit a KAP-on belüli fenntartható fejlődés és a környezetvédelmi integráció kérdéséről, amelyben felkérte a Bizottságot a Tanács integrációs stratégiájának nyomon követésére és rendszeres értékelésére, és felszólította az agrár-környezetvédelmi mutatók pontosítására, valamint a mutatók iránti statisztikai igény meghatározására.

A Tanács kéréseire válaszul a Bizottság két közleményt adott ki. Az első közlemény (Mutatók a környezetvédelmi szempontoknak a közös agrárpolitikába való

¹ COM(2001) 264., „Fenntartható Európát egy jobb világ érdekében: az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiája”

integrálásáról) 35 agrár-környezetvédelmi mutatót határozott meg, és közölte ezek kidolgozásának analitikai keretét.²

A második közlemény (A környezetvédelmi szempontoknak a KAP-ba történő integrálása nyomán követésére szolgáló mutatók kialakításához szükséges statisztikai adatok) tovább részletezte a mutatókról alkotott elképzelést, és megnevezte a mutatók alkalmazásához szükséges adatok és információk lehetséges forrásait.³

Ez a két bizottsági közlemény adta meg a 2002 szeptemberében elindított IRENA (mutató alapú jelentéstétel a környezetvédelmi megfontolásoknak a mezőgazdasági politikába történő integrációjáról) nevű fellépés elméleti alapját. Ez a projekt 2005 végén zárult le, célja agrár-környezetvédelmi mutatók kialakítása volt.

Az EU megújult fenntartható fejlődési stratégiája, amelyet a 2006. júniusi Európai Tanács fogadott el, újra megerősítette, hogy a fenntartható fejlődést minden szinten be kell építeni a politikaalkotásba, javítani kell az EU különböző politikái közötti összhangot, és gondoskodni kell arról, hogy a fontosabb szakpolitikai döntéseket azok gazdasági, társadalmi és környezeti hatásának minél teljesebb ismeretében hozzák meg.

3. A KÖRNYEZETVÉDELMI MEGFONTOLÁSOK INTEGRÁLÁSA A KAP-BA

3.1. A környezetvédelmi szempontok KAP-ba való integrációjában elért haladás

Mivel a mezőgazdaság az Európai Unió területének nagy részére kiterjed⁴, fontos szerepet játszik az EU környezeti erőforrásainak megőrzésében. Hosszú évszázadok során a földművelés természetközeli élőhelyek és mezőgazdasági tájak széles skáláját alakította ki és tartotta fent, ezek a területek gazdag élővilágnak nyújtanak otthont azon túl, hogy vidéki közösségeket tartanak el.

Az elmúlt évtizedek során az európai gazdálkodási gyakorlat jelentős változásokon ment keresztül, és várhatóan a jövőben is változni fog. A technológia fejlődésének (a jobb vegyszereknek és vetőmagoknak, valamint az ellenállóbb új tenyészvonalaknak) köszönhetően a gazdaságok hozama nő, a gazdálkodás egyre versenyképesebb. Azonban a földhasználat és a gazdálkodási gyakorlat változásai – a szakosodás és az intenzívebbé vált művelés – negatív hatást gyakorolnak a víz, a talaj, a levegő, a biológiai sokféleség és az élőhelyek állapotára. Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy a félreeső területeken társadalmi és gazdasági erők hatására felhagynak a földműveléssel, ami veszélyezteti a művelt területek és a vidéki tájak épségét.

A KAP legutóbbi reformjai megfeleltek a környezetre ható mezőgazdasági terhelés csökkentésére és a környezetkímélő gazdálkodás előmozdítására vonatkozó kihívásnak.

1992 óta a KAP egyre jobban szolgálja a fenntarthatósággal kapcsolatos célokat, hála annak a mélyreható reformnak, amely az árak és a termelés támogatása felől a közvetlen jövedelemtámogatás és a vidékfejlesztési intézkedések támogatása felé való elmozdulást szolgálta. A reform következő szakaszát az Agenda 2000 képviseli,

² COM(2000) 20, 2000. január 1.

³ COM(2001) 144, 2001. március 20.

⁴ A 25 tagú Unió területének több mint 40%-a áll mezőgazdasági művelés alatt.

amely szerint a KAP-nak nem csak az a célja, hogy az Unió mezőgazdaságának versenyképességét növelje, garantálja az élelmiszerek minőségét és az élelmiszerbiztonságot, valamint stabilizálja a gazdálkodók bevételeit, hanem környezeti hasznot is kell teremtenie, javítania kell a vidéki tájak állapotát, és támogatnia kell a vidéki területek versenyképességét Uniószerthe.

A KAP 2003-as reformja⁵ továbblépett a környezetvédelmi szempontok integrálása terén. Mind az első pillér (piaci intézkedések és jövedelempolitika), mind a második pillér (vidékfejlesztési politika) terén számos olyan intézkedést erősített meg, amelyek a környezeti erőforrások védelmével összeegyeztethető gyakorlatok és földhasználati módok terjedését segítik elő.

Az első pillér e szempontból jelentős intézkedései a termeléstől függetlenített támogatás (a szétválasztás), a kötelező kölcsönös megfeleltetés (keresztmegfelelés) és a moduláció. A közvetlen kifizetések elválasztása a termeléstől csökkenti a környezetterhelő intenzív termelés vonzerejét. A kölcsönös megfeleltetés rendszerében a közvetlen kifizetések hiánytalan teljesítésének feltétele, hogy be kell tartani egyes jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket, amelyek között környezetvédelmi normák is szerepelnek. A közvetlen kifizetések kedvezményezettjeinek kötelességük gondoskodni a mezőgazdasági földterület jó mezőgazdasági és ökológiai állapotban tartásáról. A moduláció keretében lehetőség van arra, hogy az első pillérbe tartozó támogatásokat a második pillérhez csoportosítsák át, ezáltal növelve az agrár-környezetvédelmi intézkedésekre fordítható költségvetési keretet.

A dohány, olívaolaj, gyapot és komló piacának megreformált rendszere, illetve a 2005-ös cukorpiaci reform tovább szilárdították a KAP 2003-as változásának irányultságát.

A második pillérnek is számos intézkedése törekszik a mezőgazdasági művelés alatt álló környezet védelmére. A 2007–2013-as időszakra vonatkozó új vidékfejlesztési támogatásokról szóló rendelet⁶ a hatodik közösségi környezetvédelmi cselekvési program⁷ céljaihoz környezetvédelmi intézkedéseket rendel. A Közösség stratégiai iránymutatása⁸ a környezet valamint a táj védelme és állapotának javítása érdekében három prioritási területet nevezett meg: a biológiai sokféleség és a jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodási és erdőgazdálkodási rendszerek és a hagyományos mezőgazdasági tájak megóvása és fejlesztése, valamint vízügy és éghajlatváltozás. Az új intézkedések közvetlenebb módon támogatják a gazdálkodókat a Natura 2000 és a jelentős természeti értéket képviselő területeken. Továbbra is van lehetőség a hátrányos helyzetű területek és az agrár-környezetvédelmi intézkedések támogatására. Továbbá a jövőben a kölcsönös megfeleltetés követelménye a legtöbb környezetvédelmi intézkedésre vonatkozni fog.

⁵ A közös agrárpolitika keretébe tartozó közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott támogatási rendszerek létrehozásáról szóló, 2003. szeptember 29-i 1782/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 270., 2003.10.21., 1. o.)

⁶ Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló, 2005. szeptember 20-i 1698/2005/EK tanácsi rendelet (HL L 277., 2005.10.21., 1. o.)

⁷ A hatodik közösségi környezetvédelmi cselekvési program megállapításáról szóló 1600/2002/EK európai parlamenti és tanácsi határozat (HL L 242., 2002.9.10., 1. o.)

⁸ A 2006. február 20-i 2006/144/EK tanácsi határozat (HL L 55., 2006.2.25., 20. o.).

A KAP ezen változásai felhívják a figyelmet arra, hogy pontosabban nyomon kell követni a mezőgazdasági termelőrendszerek és a regionális földhasználati trendek alakulását, illetve ezek hatását a környezetre. Noha más indikátorokkal kapcsolatos uniós munkák (strukturális, fenntartható fejlődési, vidékfejlesztési mutatók) és más nemzetközi szervezetek (pl. az OECD, a biológiai sokféleségről szóló egyezmény) munkái is tartalmazzanak egyes agrár-környezetvédelmi mutatókat, a szakpolitikai döntések hatásának megítéléséhez, a jelenlegi intézkedések hibáinak azonosításához, vagy az új szakpolitikai kezdeményezések iránti szükséglet megállapításához, illetve adott esetben az intézkedéseknek a helyi viszonyokhoz való igazításához szükség van kifejezetten a környezetvédelmi szempontoknak a KAP-ba való integrációját mérő mutatókra is.

3.2. Az agrár-környezetvédelmi mutatók szerepe a szakpolitikák alakulásában

A környezetvédelmi szempontoknak a KAP-ba való integrálása egy dinamikus folyamat, amit rendszeresen figyelemmel kell kísérni. Ehhez a munkához elengedhetetlen az agrár-környezetvédelmi mutatók használata. Számos szakmai célra használhatók:

- a művelés alatt álló területek környezeti állapotáról és annak változásáról szolgáltatnak információt;
- segítségével nyomon követhető a mezőgazdasági tevékenységek környezeti hatása;
- felmérhető a mezőgazdasági és környezetvédelmi politikák hatása a gazdaságok környezetgazdálkodására;
- alátámaszthatóak agrárpolitikai és környezetvédelmi szakmai döntések;
- a nagyközönség számára is bemutathatók a mezőgazdaság és a környezet állapota közötti összefüggések.

Az agrár-környezetvédelmi mutatók koherens rendszerének ki kell tudnia mutatni a mezőgazdaság által a környezetre gyakorolt fontosabb pozitív és negatív hatásokat, és tükröznie kell a gazdasági rendszerekből és természetes feltételekből eredő regionális különbségeket. Így értékes információt szolgáltat arról, hogy a mezőgazdasági szakpolitikák hogyan járulnak hozzá a gazdálkodás és a társadalom egésze számára oly fontos környezeti erőforrások megőrzéséhez.

4. AZ AGRÁR-KÖRNYEZETVÉDELMI MUTATÓK KIDOLGOZÁSÁBAN ELÉRT HALADÁS

4.1. Az IRENA program

Az IRENA fellépés célja az volt, hogy a 15-tagú Unió számára dolgozza ki és állítsa rendszerbe – a megfelelő földrajzi bontásban, és amennyire lehetséges, meglévő adatok alapján – azt a 35 agrár-környezetvédelmi mutatót, amelyet a COM(2000) 20 és a COM(2001) 144-es bizottsági közlemények határoztak meg.

Az IRENA program során a következők készültek el:

- 1) a mutatókhoz tartozó 40 adatlap⁹, a megfelelő adatsorok 42 mutatóhoz és részmutatóhoz;
- 2) egy *jelentés a mutatókról*, amely a kapott eredmények alapján áttekinti a mezőgazdaság és a környezet közötti kölcsönhatásokat, és bemutatja a mutatók összeállításában elért eredményeket;
- 3) egy, *a mutatók alapján készült értékelés* a környezetvédelmi megfontolásoknak a KAP-ba való integrációjáról; valamint
- 4) egy *értékelő jelentés* az IRENA program végrehajtásáról, a mutatókról és a felhasznált adatokról, amely a jövőben szükséges munkálatokra is kitér.

4.2. A mutatók kidolgozásában elért főbb eredmények

Az IRENA program során jelentős előrelépés történt a mutatók kidolgozásában az EU-15-ök szintjén, különösen ami a fogalmak tisztázását, az adatforrások megtalálását és az adatsorok összeállítását illeti. A bizottsági munkadokumentum I. melléklete tartalmazza a 42 mutató és részmutató felsorolását, megadja ezek meghatározását, forrásait, a jelentéstétel földrajzi egységeit, és az alkalmazott idősorokat.

A főbb eredmények a következők:

- a 42 (rész)mutató értékelése szerint 11 mutató hasznos, 30 potenciálisan használható és csak egy bizonyult csekély jelentőségűnek. Azonban a különböző csoportokon belül különböző részletességgel kidolgozott mutatók szerepelnek (lásd a 6. szakaszt);
- a mutatóknak kb. egyharmada alapul regionális szintű (NUTS¹⁰ 2 és 3) adatokon. A fennmaradó csaknem kétharmad rész nemzeti szintű mutató. Az állapot/hatás területhez tartozó mutatókat modellezett adatok vagy esettanulmányok alapján hozták létre;
- ami az időtényezőt illeti, a mutatók fele használ csak idősorokat. 18 mutató vonatkozik az 1990 és 2000 közötti időszakra.

Az IRENA program a fent említetteken túl sok egyéb ismeret és szakmai tapasztalat szerzéséhez járult hozzá a mutatókkal, a mérések műszaki megvalósíthatóságával és az eredmények értelmezésével kapcsolatban. Sok információ gyűlt össze a mezőgazdaságtól függő környezeti feltételekről és ezek változásairól, valamint a környezetvédelmi szempontok integrációját lehetővé tevő intézkedésekről.

Az IRENA program révén a Bizottság, az Európai Környezetvédelmi Ügynökség és a tagállamok között szoros együttműködés és rendszeres kapcsolat alakult ki az agrár-környezetvédelmi mutatók terén. A tagállamok hasznos visszacsatolást adtak¹¹ a mutatók adatlapjai és a mutatókra vonatkozó jelentés kapcsán a mutatók elméleti hátteréről, az adatok minőségéről és megjelenítéséről különösképpen.

⁹ Bár a COM(2000) 20 közleményben csak 35 mutatóról van szó, egyes mutatókhoz részmutatók is tartoznak. Ezeken túl a tagállamok kérték a légköri ammónia-kibocsátásokra vonatkozó mutató felvételét is.

¹⁰ Statisztikai Célú Területi Egységek Nomenklatúrája

¹¹ A tagállamokkal az IRENA programról folytatott konzultáció fórumául az Eurostat mezőgazdasági és környezeti munkacsoportja szolgált az Európai Környezetvédelmi Ügynökség és az európai környezeti információs és megfigyelőhálózat (EIONET) mezőgazdasági csoportjának közreműködésével.

5. AZ AGRÁR-KÖRNYEZETVÉDELMI MUTATÓKKAL KAPCSOLATOS TOVÁBBI MUNKA KIHÍVÁSAI

Az IRENA program során számos mutatóval kapcsolatban merültek fel nehézségek.

- 1) Az egyes mutatókhoz tartozó adatsorok hiányosak: nincs kellő harmonizáció (pl. az üzemvezetés területén), rossz minőségűek az adatok (pl. a genetikai változatosság területén), nem teljes a földrajzi lefedettség (pl. a vízminőség tekintetében), és/vagy egyszerűen nincs elég adat (pl. a biogazdálkodásba vont területekről).
- 2) Az egyes mutatók kiszámításához használt modelleket módszertanilag tökéletesíteni kell (pl. a talajerózió vagy a talajminőség esetében).
- 3) Egyes mutatók elméleti háttérét jobban ki kell dolgozni (pl. üzemvezetés, a táj állapota, jelentős természeti értéket képviselő mezőgazdasági területek).

Ezek a korlátok azonban nem teszik a mutatókat használhatatlanná az agrár-környezetvédelmi elemzés szempontjából. Inkább csak azt jelzik, hogy további munkára van szükség: az elméleti háttérrel és a módszertant fejleszteni kell, javítani kell az adatgyűjtést, szükség esetén új adatsorokat kell kidolgozni, és javítani vagy hitelesíteni kell a meglévő modellezési eszközöket.

Az IRENA mutatóit kidolgozottságuk függvényében három csoportba lehet sorolni (lásd még a mellékletben szereplő táblázatot):

- A) használható mutatók: ezek elméleti háttérrel és mérése jól körülírt, rendelkezésre áll elegendő adat nemzeti, és adott esetben regionális szinten;
- B) jól körülírt, de még nem teljes körű mutatók: ezekhez kevés a regionális vagy a harmonizált adat, vagy gyenge a modellezés, amelyen alapulnak;
- C) jelentős kiigazításra szoruló mutatók. Ebbe a kategóriába tartoznak az elméleti vagy módszertani tökéletesítést igénylő mutatók, azok, amelyekhez nem elég jó minőségűek az adatok, amelyekhez új adatokat kell gyűjteni, vagy amelyek modelljeit tovább kell fejleszteni, és hitelesíteni kell.

Mindezen túl a mutatókat ki kell terjeszteni az új tagállamokra.

6. TOVÁBBI TEENDŐK: AZ AGRÁR-KÖRNYEZETVÉDELMI MUTATÓKKAL KAPCSOLATOS TOVÁBBI MUNKA

A fent említettek alapján három nagy feladat vár az agrár-környezetvédelmi mutatók kidolgozóira a jövőben:

- az IRENA mutatóinak egyszerűsítése, de szakpolitikai relevanciájának növelése;
- a kiválasztott mutatók rendszerének egységesítése, kiterjesztve az érvényességet az új tagállamokra, és kiküszöbölve a mostani rendszer hiányosságait;
- a mutatórendszer használatához szükséges állandó és biztosan működő keret megteremtése.

6.1. Az IRENA mutatóinak egyszerűsítése és szakpolitikai relevanciájuk növelése

Egyes mutatók elméleti és gyakorlati háttérének elégtelensége miatt végig kell gondolni, hogy mely mutatók tarthatók meg és fejleszthetők tovább.

Fontos kritérium, hogy a mutatók információs eszközként relevánsak-e a szakmai döntéshozatal szempontjából. Szem előtt kell tartani, hogy a környezetvédelmi szempontok integrációjának nyomon követése több különböző szintű elemzés és értékelés elvégzését feltételezi: konkrét ágazati intézkedéseket, horizontális szakpolitikai eszközöket és vidékfejlesztési programokat egyaránt meg kell vizsgálni egy egységes integrációs stratégia szempontjából. A különböző szintű vizsgálatok elvégzésében fontos szerepet játszik egy olyan koherens agrár-környezetvédelmi mutatórendszer, amely rávilágít a mezőgazdasági termelőrendszerek közötti regionális eltérésekre (szakosodás, termelési formák, gazdálkodási módszerek), valamint az ezek által a környezeti erőforrásokra gyakorolt pozitív és negatív hatásokra. Ezenfelül a mutatórendszernek olyannak kell lennie, amely hozzáigazítható a jövő szakpolitikai szükségleteihez, vagyis alkalmazkodni tud pl. a vízügyi politika fejlődéséhez, az új közös agrárpolitikai intézkedésekhez, vagy a tágabb társadalmi-gazdasági helyzet változásaihoz.

Egyes agrár-környezetvédelmi mutatókat már most be szeretnének építeni a 2007–2013-ra vonatkozó vidékfejlesztési programok közös felügyeleti és értékelési keretébe. Ezek a közös mutatók olyan elsődleges környezetvédelmi kérdésekre vonatkoznak, mint a biológiai sokféleség, a jelentős természeti értéket képviselő területek, a vizek állapota vagy az éghajlatváltozás.¹²

A megtartandó mutatók kiválasztásában figyelembe kell venni még a továbbfejlesztés gyakorlati megvalósíthatóságát. Az IRENA fellépés során egyértelművé vált, hogy egyes mutatók túlságosan összetettek, vagy kialakításuk túl nagy erőbefektetést igényel.

Egyes mutatók a jövőben más mutatók alá rendelt, azokkal szoros kapcsolatban álló részmutatókként fognak működni.

A környezetvédelmi szempontok integrációjának különböző szinteken való nyomon követése érdekében, és az eddig elvégzett munka alapján a Bizottság a következőt javasolja:

- 28 mutatót kell megtartani a rendszerben, amelyből 26 az IRENA programban megállapított mutató, és két új agrár-környezetvédelmi mutató kerül a listára (lásd a mellékelt táblázatot).

6.2. A kiválasztott mutatók rendszerének egységesítése, az érvényesség kiterjesztése az új tagállamokra, és a mostani rendszer hiányosságainak kiküszöbölése

Az IRENA program nagyrészt eleget tett annak a célkitűzésnek, hogy a 15 régi tagállam esetében rendelkezésre álló és könnyen megszerezhető agrár-környezetvédelmi információkra és adatokra építsen. Fontos megőrizni az

¹² Konkrétan: a mezőgazdasági területekhez kötődő madárfajok állományai, jelentős természeti értéket képviselő területek, a bruttó tápanyag-egyensúly, valamint a megújuló energiaforrásokra épülő energiatermelés.

egyszerűsített rendszerben szereplő mutatókat, frissíteni a vonatkozó adatbázisokat, és kiterjeszteni ezek érvényességét az új tagállamokra.

Ugyanakkor azonban meg kell szüntetni azokat a korlátozó tényezőket, amelyek az egyes mutatók információtartalmát csökkentik. Ezért egy átmeneti időszak során törekedni kell ezen mutatók elméleti és módszertani fejlesztésére, a szükséges adatok begyűjtésére, illetve az adatokhoz való hozzáférés egyszerűsítésére, különösen regionális szinten. Ehhez elengedhetetlen a tagállamok teljes körű részvétele és elkötelezettsége, mert az adatgyűjtésért maguk a tagállamok felelősek.

A Bizottság a következőket javasolja:

- a mezőgazdasági adatbázisokra – mind statisztikai, mind adminisztratív célú adatbázisokra – vonatkozó szabályozást úgy kell átalakítani, hogy hatékonyabban fedje le az agrár-környezetvédelmi mutatók használatához szükséges adatok gyűjtését;
- szükség esetén új EU-s felméréseket kell megszervezni és elvégezni, különösen a gazdálkodási gyakorlatok és a gazdálkodási input felhasználása terén;
- a mezőgazdasági számviteli információs hálózat folyamatban lévő frissítésének keretében meg kell vizsgálni a hálózat kiterjesztésének és továbbfejlesztésének lehetőségét annak érdekében, hogy hozzá tudjon járulni az agrár-környezetvédelmi jelentésekhez és vizsgálatokhoz;
- szükség esetén javítani és hitelesíteni kell a modellezési kereteket;
- folytatni kell a munkát a mezőgazdasági biodiverzitás, az élőhelyek és a tájak állapotát jobban jelző mutatók kialakítása érdekében;
- fel kell deríteni jobb adatgyűjtési lehetőségeket:
 - környezetmegfigyelési rendszerekből, kiváltképp a nitrátokról szóló irányelv, a vízügyi keretirányelv, a madár- és élőhelyvédelmi irányelvek értelmében végzett monitoringtevékenységből;
 - térkonstruáló módszerekkel (a közigazgatáshoz benyújtott mezőgazdasági adatok más földrajzi egységekbe való átrendezése) valamint más térinformatikai technikákkal (pl. rácshálós felmérések, geodéziai adatillesztési módszerek)
 - nem közszolgálati adatforrásokból (pl. egy pán-európai madármegfigyelési rendszerből) – ehhez szükség lehet a meglévő adatsorok konszolidációjára és összehangolására az átláthatóság és a minőség javítása érdekében;
 - egyéb európai kezdeményezéseken keresztül, pl. a GMES (globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés) és az INSPIRE (európai térinformatikai infrastruktúra);
 - a Globális Földmegfigyelő Rendszerek Rendszere (GEOSS) segítségével;
- erősíteni kell az összhangot az egyéb mutatókkal kapcsolatban végzett munkával¹³.

¹³

Lásd a 3.1. fejezet utolsó bekezdését.

6.3. A mutatórendszer használatához szükséges állandó és biztosan működő keret megteremtése

A környezetvédelmi szempontok integrációjának nyomon követéséhez szükséges rendszer létrehozásában a mutatók, számítási módszerek és adatbázisok meghatározása csak a munka egy része.

A különböző szakpolitikai igényeket kiszolgálni képes, jól használható rendszer megteremtése érdekében az IRENA program keretében elvégzett munkát át kell alakítani folyamatos és rendszeres adatgyűjtő munkává, ami hozzájárul a mutatók kidolgozásához, összeállításához és aktualizálásához. Szükség van egy állandó és biztosan működő keretre, amely az Eurostat vezetése alatt áll, szorosan együttműködik a tagállamok statisztikai hivatalaival és mezőgazdasági, valamint környezetvédelmi minisztériumaival, ahogy más európai szervekkel is (pl. az Európai Környezetvédelmi Ügynökséggel).

Ennek a keretnek a létrehozása a mutatók kidolgozásán végzett további uniós szintű munka szempontjából elsődleges. A feladathoz tartozik az új információs rendszer kezelési feladatainak egyértelmű és végleges kijelölése a társintézmények között anélkül, hogy új bürokratikus szervezeteket kellene létrehozni.

A Bizottság a következőket javasolja:

- Meg kell teremteni a mutatórendszer használatához szükséges állandó és biztosan működő keretet. Ez egy hosszú távra szóló projekt, amelyhez a tagállamok teljes körű részvételére és elkötelezettségére van szükség, különösen ami a szükséges adatok összegyűjtését és rendelkezésre bocsátását illeti.

MELLÉKLET

Az agrár-környezetvédelmi mutatók egységesített rendszerére vonatkozó javaslat

DPSIR		Szám	Mutató	Kidolgozottság szintje	Főbb korlátok /javítani kell ¹ (X)				
Terület	Alterület				Elméleti háttér javítása	Modell tökéletesítése	Regionális adatok rendelkezésre állása	Adatminőség ²	
								S	O
Fellépések	<i>Állami politika</i>	1	Agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalások	B					X
		2	Natura 2000 területeken lévő mezőgazdasági földterület	A					X
	<i>Tudás és technológia</i>	3	A mezőgazdasági termelő képzettségi szintje, a mezőgazdasági tanácsadó szolgálatok használata	A/B	X				X
	<i>Piaci jelzések és reakciók</i>	4	A biogazdálkodásba vont területek nagysága	A					
Hajtóerők	<i>Az input felhasználása</i>	5	Ásványtrágya-felhasználás	B			X	X	
		6	Növényvédő szerek használata	C			X	X	
		7	Öntözés	A					
		8	Energiafelhasználás	B	X		X	X	
	<i>Földhasználat</i>	9	A földhasználat változásai	B			X		
		10	Növénytermesztési/állattenyésztési formák	B	X			X	
	<i>Üzemvezetés</i>	11	Gazdálkodási gyakorlatok	B/C	X		X	X	
	<i>Tendenciák</i>	12	Intenzívebbé/külterjessé válás	A				X	
		13	Szakosodás	A					
		14	Földterületek termelésből való kivonásának kockázata	C	X	X			

Az agrár-környezetvédelmi mutatók egységesített rendszerére vonatkozó javaslat (folytatás)

DPSIR		Szám	Mutató	Kidolgozottság szintje	Főbb korlátok /javítani kell ¹ (X)				
Terület	Alterület				Elméleti háttér javítása	Modell tökéletesítése	Regionális adatok rendelkezésre állása	Adatminőség ²	
								S	O
Terhelések és haszon	Szennyezés	15	Bruttó nitrogén-egyensúly	B			X		X
		16	Foszfor-szennyezés veszélye	Új	X	X	X	X	X
		17	Növényvédő szer használatából eredő kockázat	Új	X	X	X	X	
		18	Ammónia-kibocsátás	B		X	X	X	X
		19	Üvegházhatású gáz-kibocsátások	A					X
	Erőforrások kimerülése	20	Vízfelvonás	C			X		X
		21	Talajerózió	B	X	X			
		22	Genetikai sokféleség	C	X		X		X
	Haszon	23	Jelentős természeti értéket képviselő mezőgazdasági területek	C	X				
		24	Megújuló energiaforrásokra épülő energiatermelés	B	X		X	X	X
Állapot / hatás	Biológiai sokféleség és élőhelyek	25	A mezőgazdasági területekhez kötődő madárfajok állományváltozásai	B			X		X
	Természeti erőforrások	26	A talaj minősége	C	X		X		X
		27.1	A víz minősége – Nitrátszennyezés	B			X		X
		27.2	A víz minősége – Növényvédő szerek jelenléte	B			X		X
	Táj	28	Táj – állapot és változatosság	C	X	X	X	X	X

¹ A mutatókról és a mérésekről, valamint a szükséges fejlesztésekről részletesebb leírást a bizottsági munkadokumentum 2. melléklete nyújt.

² Javításra szoruló adatforrások: S = statisztikai adatforrások (pl. mezőgazdasági üzemszerkezeti felmérés), mezőgazdasági számviteli információs hálózat; O = egyéb források (pl. közigazgatási adatok, a vidékfejlesztési programok végrehajtásában elért haladásra vonatkozó éves jelentések).